

เชื่อน้ำโขงปรับตั้งแต่จีน-เขมร

พันธุ์ปลาสูญปีละ2ล้านต้น คนได้ประโยชน์แค่กระฟักริน

เชียงใหม่ - เมื่อเร็วๆ นี้ สำนักวิชา
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
(มฟล.) ได้จัดให้มีการเสวนาทางวิชาการ
เรื่อง “การสร้างเขื่อนในแม่น้ำโขง: มิติด้าน
การลงทุน สิ่งแวดล้อม สังคมและกฎหมาย”
ขึ้นเมื่อปลายสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยมี ดร.
รุ่ง ศรีสมวงษ์ รักษาการคณบดีสำนักวิชา
นิติศาสตร์ มฟล.เป็นประธาน

มีนักวิชาการ องค์กรเอกชน เครือ
ข่ายภาคประชาชนร่วมเสวนา เช่น อาจารย์
อริศรา เหล็กคำ จากสำนักวิชานิติศาสตร์
มฟล., น.ส.รัตนมณี พลกล้า ผู้ประสาน
งานจากมูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน, นาย
สมเกียรติ เชื้อนเชียงสา ผู้ประสานงาน
โครงการเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง-ล้านนา,
ดร.อภิสม อินทรลาวัณย์ นักวิชาการจาก
สถาบันการศึกษาและจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มฟล. และ ดร.
ฤทธิภักดิ์ กัลยาณมิตรพิชัย จากสำนักวิชา
นิติศาสตร์ มฟล.ดำเนินรายการ

ดร.อภิสม ได้นำเสนอการวิจัยว่า
แม่น้ำโขงเชื่อมโยงหลายประเทศ และ
ผู้บริหารแต่ละประเทศจะดำเนินโครงการ
ต่างๆ บนผลประโยชน์-ความคุ้มค่าทาง
เศรษฐกิจ และการลงทุน แต่ให้ความสำคัญ
เชิงธรรมชาติ-สิ่งแวดล้อมน้อย โดยเฉพาะ
มีการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำ แม้ว่าจะมีการ
วิจัยหลายครั้งทั้งชี้ว่า เขื่อนมีผลกระทบต่อ
ระบบนิเวศ และพันธุ์ปลาอย่างรุนแรง
รวมทั้งคณะกรรมการแม่น้ำโขง หรือ
เอ็มอาร์ซี ก็เตือนว่า เขื่อนจะกระทบต่อสิ่ง

แวดล้อม และสังคม แม้แต่พันธุ์ปลาก็จะ
กระทบเป็นมูลค่ามหาศาลก็ตาม

นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่า มีการ
สร้างเขื่อน ในเขตแล้ว 7 แห่ง และกำลัง
สร้างเพิ่มอีก 11 แห่ง อยู่ใน สปป.ลาว 7
แห่ง, กัมพูชา 2 แห่ง และจีนอีก 2 เขื่อน
ที่ผ่านมามีผลกระทบต่อประเทศไทยค่อนข้าง
มาก และหากเขื่อนใน สปป.ลาว แล้ว
เสร็จ ก็จะมีผลกระทบต่อไทยมากขึ้นส่วนผู้
ที่ได้รับประโยชน์คือ กลุ่มทุน ซึ่งจะได้รับ
ผลประโยชน์กว่า 70% แต่คนโดยรวมใน
แต่ละประเทศจะได้รับประโยชน์แค่ 30%
ทั้งยังมีกรณีความสูญเสียชีวิตมากกว่า
ความเป็นจริงมาก หรือจะสูญเสียชีวิตกว่า
ได้ประโยชน์

การเสวนายังมีการนำเสนอข้อมูล

น่าสนใจเรื่องการพยากรณ์พันธุ์ปลาใน
แม่น้ำโขง โดยระบุว่า หากเขื่อนแม่น้ำโขง
สร้างแล้วเสร็จหมดอีก 11 เขื่อน จะทำให้
พันธุ์ปลาที่ศึกษาในแต่ละประเทศสูญเสีย
โดยใน สปป.ลาว ปัจจุบันมีปลาถูกจับ

240,000 ต้นต่อปี แต่ถ้าสร้างเขื่อนเสร็จ
หมด จะทำให้พันธุ์ปลาสูญเสียไป 55,000
ต้นต่อปี และหากสร้างเสร็จ 11 แห่งจะเสีย
หายกว่า 65,000 ต้นต่อปี

ในไทย ปัจจุบันมีปลาถูกจับ 920,000
ต้นต่อปี แต่หากเขื่อนสร้างเสร็จ จะทำให้
พันธุ์ปลาสูญเสียไป 60,000 ต้นต่อปี และ
หากสร้างเสร็จ 11 แห่ง จะเสียหายกว่า
60,000 ต้นต่อปี, กัมพูชา ปัจจุบันมีปลา
ถูกจับ 770,000 ต้นต่อปี พันธุ์ปลาจะสูญ
เสียไป 200,000 ต้นต่อปี และหากสร้าง

เสร็จ 11 แห่งจะเสียหายกว่า 430,000 ต้นต่อปี ส่วนเวียดนาม ปัจจุบันมีปลาถูกจับ 370,000 ต้นต่อปี แต่เขื่อนในลาวสร้างเสร็จ จะทำให้พันธุ์ปลาสูญเสียไป 85,000 ต้นต่อปี และหากสร้างเสร็จทั้ง 11 แห่งจะเสียหายกว่า 170,000 ต้นต่อปี

โดยรวมแล้วมีปลาถูกจับรวมกันจำนวน 230,000 ต้นต่อปี แต่หากเขื่อนใน สปป.ลาว สร้างเสร็จ จะทำให้พันธุ์ปลาสูญ เสียไปรวมกัน 400,000 ต้นต่อปี และหาก สร้างเสร็จทั้ง 11 แห่งจะเสียหายกว่า 2,300,000 ต้นต่อปี

นายสมเกียรติ กล่าวว่า ลุ่มแม่น้ำ โขงเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่หล่อ เลี้ยงคนหลายประเทศ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงมีกระทบมาก ช่วง ก่อนปี 2539 ซึ่งยังไม่มีการก่อสร้างเขื่อน ก็ไม่มีปัญหาใดๆ แต่ปัจจุบันเมื่อมีการ สร้างเขื่อนเสร็จแล้วหลายแห่ง ก็ทำให้เกิด ปัญหามากมาย

“สิ่งที่สังเกตได้คือ ระดับน้ำขึ้นลง ไม่เป็นธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับการเปิด-ปิด เขื่อน กระทั่งต่อพันธุ์สัตว์ โดยเฉพาะปลา และพืช วิถีชีวิตของชาวมอญก็ไม่สามารถ ใช้ประโยชน์ได้เหมือนเดิม ทำให้อนาคต คนกลุ่มนี้อาจล่มสลายหายไป”

ดังนั้น เราจึงต้องหาวิธีอนุรักษ์การ ดำรงชีวิตนี้ให้ถึงรุ่นลูกหลานให้ได้ และ ต้องอาศัยช่องทางทางกฎหมายในดำเนินการ ไม่ให้ปล่อยให้คนท้องถิ่นซบเซาล่อง ลังเอง

ด้านอาจารย์อริศรา ได้นำเสนอว่า แม่น้ำโขงไหลผ่านหลายประเทศ และแต่ละ ประเทศก็ถือว่า เป็นอธิปไตยของตนเอง อย่างไรก็ดี สปป.ลาว มีการสร้างเขื่อน เพื่อ จะเป็นแบตเตอรี่แห่งเอเชีย และกฎหมาย ระหว่างประเทศ ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ มี เพียงกรอบความร่วมมือระหว่างกัน แต่ไม่

สามารถบังคับใช้ได้จริง

เช่น ข้อตกลงแม่น้ำโขงปี 2548 มีข้อ ตกลงร่วม 4 ประเทศคือ ไทย สปป.ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เข้าร่วม แต่จีน และ เมียนมา ไม่เข้าร่วม ผลที่ออกมาทำได้ แค่การศึกษาหารือกันเท่านั้น ไม่สามารถ ยับยั้งโครงการได้ จึงเป็นช่องว่างของ กฎหมายระหว่างประเทศ ที่คนในท้องถิ่น แทบไม่สามารถทำสิ่งใดได้เลย

ขณะที่ น.ส.รัตนมณี นำเสนอเรื่อง การสร้างเขื่อนชัยบุรีที่แขวงชัยบุรี สปป. ลาว ว่าเกี่ยวข้องกับประเทศไทยมาก ทั้ง เอกชนที่เข้าไปก่อสร้าง ผู้รับซื้อกระแสไฟฟ้า ฯลฯ ปัจจุบันเขื่อนยังไม่แล้วเสร็จ แต่สิ่งที่ พบคือ ไม่มีกระบวนการแจ้งล่วงหน้า และ ไม่มีการปรึกษากับประชาชนลุ่มน้ำโขง จึง เป็นที่มาของการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง ตามมาตรา 82 แห่งรัฐธรรมนูญปี 2550 เรื่องการทำข้อผูกพันระหว่างประเทศ

แต่ท้ายที่สุดศาลก็ไม่รับฟ้อง โดย ระบุว่า เป็นเรื่องนอกประเทศ และชาวบ้าน ไม่ใช่คู่กรณีในการก่อสร้าง แม้นอูทธรณ์ ต่อศาลปกครองสูงสุด จึงมีการรับฟ้อง ในเวลาต่อมา แต่ก็ยกฟ้องไปอีก ซึ่งก็ถือเป็นกรณีแรกที่มีความพยายามทำกัน เพื่อ ปกป้องแม่น้ำโขงเอาไว้ แม้จะไม่สำเร็จก็ตาม รวมทั้งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทย มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างภาครัฐ รั ฐกับประชาชน แม้ว่าประชาชนจะได้รับผล กระทบอย่างไรก็ตาม.